

Woord vooraf

“Nooit in de geschiedenis is het belangrijker geweest om te investeren in het hoger onderwijs als één van de grote krachten bij de opbouw van een inclusieve en gediversifieerde kennismaatschappij.”

Zo luidde in juli 2009 één van de besluiten van de UNESCO-wereldconferentie met als thema: *‘The New Dynamics of Higher Education and Research for Social Change and Development’*. Uiteraard zitten achter het woord ‘investeren’ ook andere dan louter onderwijskundige connotaties.

De conclusie in verband met investeren - in de meest brede betekenis van het woord - geldt nog het meest voor de lerarenopleiding, waar de leerkrachten van de toekomst gevormd worden en waar de krachtlijnen van onderwijs en vorming voor een toekomstige generatie uitgezet worden.

De titel van deze uitgave *Naar taalkrachtige lerarenopleidingen. Bouwstenen voor een taalbeleid*, is goed gekozen. Geconfronteerd met de diverse instroom aan studenten en met de complexe socioculturele (onderwijs)realiteit van vandaag en morgen moet de lerarenopleiding immers kwalitatief nog beter, nog krachtiger worden. Dat kan op velerlei manieren, maar zeker door een doelgericht en doelmatig taalbeleid. Dat draagt immers bij aan de taalontwikkeling van alle studenten, vergroot hun kansen op effectief leren, op succesvol doorstromen en op hoogstaand professioneel functioneren.

We weten dat de start van de lerarenopleiding een complexe en veelzijdige periode is met valkuilen, maar ook met vele mogelijkheden. Die moeilijke start kan een drempel opwerpen voor taalzwakkere autochtone en allochtone studenten die om allerlei redenen nog moeten werken aan het verwerven van basale taalvaardigheden of die worstelen met meer abstract, academisch taalgebruik. Voor deze studenten kan ook de professionele taalcompetentie een barrière vormen. Maar niet enkel de taalzwakke, alle studenten zijn gebaat bij een verhoogde aandacht voor talige competenties.

Taaltoetsen en screenings brengen leemten aan de oppervlakte, maar lossen de problemen niet op. Meten is pas weten, indien de meetlat voldoet aan kwaliteitscriteria, zodat op een faire, valide en betrouwbare manier kan worden gemeten. Het beginniveau analyseren en de talige behoeften in kaart brengen, mogen geen geïsoleerde acties zijn. Een koppeling aan remediëring, taalondersteuning op maat en taalgericht vakonderwijs is noodzakelijk. Dat vraagt investering van tijd en geld. Of het nu om een hogeschool, een centrum voor volwassenenonderwijs of een universiteit gaat, een taalbeleid ontwikkelen stelt eisen aan de organisatie en aan het management.

Auteurs getuigen dat taalbeleid werkt, maar niet vanzelf. De praktijkverhalen tonen aan dat geïsoleerde initiatieven een eerste stap kunnen vormen, maar dat het taalbeleid in optimale omstandigheden evolueert naar een integrale, departementale of instellingsbrede aanpak. Voor een taalbeleid heb je een breed draagvlak bij alle lesgevers en een gemotiveerd korps nodig. Taalontwikkelen en lesgeven veronderstelt professionalisering van de docenten. Samenwerking en intensieve vertaalslagen zijn nodig bij het ontwerpen van kijkwijzers en kerntaaltaken en bij het uitstippelen van taalleerlijnen.

Taalbeleid is een complex geheel van deelprocessen, ingebed in een groter beleidsgeheel en beïnvloed door een veelheid van factoren. Het vraagt visie, strategie, kennis van zaken, acties, evaluatie en optimalisatie. Het is een zaak van elke dag die niet alleen het startjaar, maar de hele opleiding en alle vakken overspant. Maar een goed uitgebalanceerd taalbeleid brengt ook dynamiek in het onderwijs en leidt tot resultaten.

De delen van het boek en de aparte bijdragen brengen een omvattend beeld van de opdrachten van een taalbeleid in de lerarenopleiding: visie ontwikkelen, taalnoden ontdekken, taalbeleid maken, taalcompetentie bevorderen, taalkrachtige leraren en taalbeleidsmakers vormen en taalkoppelingen zoeken. Uit de bijdragen blijkt dat instellingen het sterkst vertrouwd zijn met het mediaal model van

screening en begeleiding van starters. Het boek wijst echter ook op de mogelijkheden van een verdergaande aanpak die meervoudige (interculturele en multimediale) geletterdheid met een stimulerende leeromgeving combineert.

De uitgeverij heeft voor deze uitgave heel wat wetenschappelijk, taal- en pedagogisch-didactisch talent gemobiliseerd uit hogescholen, CVO's en universiteiten. Zij gingen op zoek naar wat parallel of juist anders liep op het vlak van taalbeleid in hogescholen en universiteiten en keken hoe ver de CVO's in hun ontwikkeling stonden. Wars van enig concurrentieel denken, hebben zij verschillende soorten taalbeleid naast elkaar geplaatst, met de bedoeling om elkaar op die manier te inspireren en op te tillen naar een nog betere kwaliteit. De redactieploeg ging te rade bij de onderwijsinspectie, die zich via een specifieke kijkwijzer een beeld vormt van het taalbeleid in het leerplichtonderwijs. Zij vroeg raad aan de pedagogische begeleiding die de lerarenopleiding als een hefboom voor het taalbeleid in het secundair (en basis)onderwijs ziet, of die een lerend netwerk voor taalbeleid opzet rond sommige CVO's. Zij keken over de landsgrens heen naar Nederland, waar competentiegericht opleiden leidde tot het vaststellen van leraarcompetenties en de daaronder liggende kennisbasis. Ze gingen na wat Vlaanderen kan leren van de Nederlandse aanpak en ook van de talige ondersteuning van leraren-in-opleiding aan de universiteit. Ze gingen op zoek naar een referentiekader, vergeleken kijkwijzers en verzamelden nuttige e-platformen en taalkoppelingen.

De uitgeverij vond dat de uitgave een dynamisch karakter moest krijgen, zoals taalbeleid een ontwikkelingsperspectief zou moeten vertonen. Ze koos dan ook voor een '*blended learning solution*', een multimediaal pakket dat kansen biedt op aanvulling, actualisering en verbetering via digitaal beschikbare informatie.

Ik ben ervan overtuigd dat deze uitgave een geschikte gids is bij de ontwikkeling van het taalbeleid aan uw universiteit, uw hogeschool, uw centrum voor volwassenenonderwijs.

Frank Vandenbroucke

Voormalig minister van Onderwijs en Vorming